עח: אותו ואת בנו פרק חמישי חולין

עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פי"ב מהל' שחיטה הל"ח סמג לאוין קמט טוש"ע יו"ד סי' נח סעי' ב ומוכרים טהג מספק:

רבינו גרשום

מוסיף על ענין ראשון דאפי' במוקדשין. אי מה קדשים אינו נוהג בכלאים בלומר דאמרינן לענין קדשים שור או בשב פרט לכלאים כל מקום שנאמר שה אינו (אלא) להוציא כלאים ולמה תניא אותו ואת בנו נוהג בכלאים אמר קרא או לרבות הכלאים. לחלק מבנו נפקא כו' בלומר בנו אפי' אחד. סבר לה כר' יוחנן כו' בלומר דסבירא ליה דשור ושה בלא או כשמע נמי אחד אחד בפני עצמו עד שיפרט לך הכתוב יחדו: דתניא אביו קלל אמו קילל כו' כתיב כי איש איש אשר יקלל את אביו וגו' וכתיב אביו ואמו קילל. כלומר הרי קללה תכף לאב וקללה תכף לאם ואם מקלל אב בלא אם ואם בלא אב חייב יאם לאו בהא טעם לא היה חייב עד שיקללם יחד: ר' יוחנן אמר משמע נמי אחד אחד בפ"ע עד שיפרט לך הכתוב יחדו דכתיב (אביו ואמו קלל) יחדו הכא נמי אי הוה כתיב שור ושה אותו ואת בנו משמע נמי אחד אחד בפ"ע ולא צריך אי לחלק. נוהג בנקבות יאינו נוהג בזכרים בלומר נוהג באם ואינו נוהג באב. בנקבות ולא בזכרים בלומר דאי נטל אב מעל הבנים אינו חייב. שכן לא עשה מזומן כו' דכתיב כי יקרא קן צפור לפניך בדרך ולא במזומן כגון תרנגולת ואוזנים: אותו אחד ולא שנים בלומר באחד נוהג ולא בשנים. וכי תימא אותו זכר

ג) נגלה דברים הוא וע"ל דכתיב לא תלבש שעטנז לחד יפסתים יחדו.

מסורת הש"ס

ה) כ"ק עז:, כ) כ"מ לד: קנהדרין פו. פה: שבועות מ. [מנחות 5: נח.], ג) בכורות מה., ד) שיך לע"ז, ה) [דברים יד], ו) דברים כב, ז) [וע"ע תוס' יומא מו: ד"ה שאני יכי' בתריתין].

תורה אור השלם

1. ישור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד: ויקרא כב כח
2. כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו: ויקרא כ ט

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה זה כנה וכי' למאי הלכתא ולא קאמר כל"ל ותיבת לקדשים נמחק:

מוסף רש"י

אין לי אלא אביו ואמו. כלומר [מקודרין] מו שניהם יחד [שם פה.], אביב קלל אמו קלל. כתחלתו סתם קללה לאביו, כסופו סתם קללה לאמו [ב"מ צד: ובערי מקודרין שם ושם ושבועות כז.]. משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו. מתחלה המקרא משמע את אביו ואת (ל"ל לו אמו) אמו, ולפ"ג ד"י מוסיף על ענין ראשון משמע נמי אחד מהם [מקודרין מו.]. עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כדרך שהילדים נכתבים לפניו בכלאים, שכתוב לא תחרוש בשור וכחמור יפרט בו יחדו, שלא תאמר אסור לחרוש בשור לבדו וכחמור לבדו [שם. ובע"ז ב"מ צד.]. מדפרט לך ב"מ דאי לא הוי יחדו הוה משמע שור לבדו וחמור לבדו, והא אביו דרשת דרשינן נמי אי אביו אי אמו, ופיפא לאתויי לאחר מיתה [מקודרין פה.], אותו ואת בני נוהג בנקבות. שאסור לשחוט בשם הכן אי הכן. ואינו נוהג בזכרים. ומותר לשחוט אחד הכן אי אחד הכנה. [ויקרא רבה כח ובבריתא בגזירה שוה].

זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים אמר קרא או לרבות את הכלאים האי או מיבעי ליה לחלק דס"ד אמינא עד דשחיט שור ובנו שה ובנו לא מיחייב קמ"ל לחלק מבנו נפקא ואכתי מיבעי ליה לכדתניא אילו נאמר שור ושה ובנו הייתי אומר עד שישחוט שור ושה ובנו ת"ל שור או שה אותו ואת בנו מאי לאו מאו נפקא ליה לא מאותו הניחא לרבנן דמייתר להו אותו אלא לחנניה דלא מייתר ליה אותו לחלק מנא ליה לחלק לא צריך קרא דסבר לה כר' יונתן יתדתניא איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו שלא אמו ואמו שלא אביו מנין ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדו מאי חנניה ומאי רבנן יתדתניא אאותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בין בזכרים ובין בנקבות מ"ט דרבנן דתניא יכול יהא אאותו ואת בנו נוהג בין בזכרים ובין בנקבות ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים מה כשחייב באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים אף כשחייב כאן בנקבות ולא בזכרים לא אם אמרת באם על הבנים שכן לא עשה בה מזומן כשאינו מזומן תאמר באותו ואת בנו שעשה בו מזומן כשאינו מזומן ת"ל אותו א' ולא ב' אחר שחלק הכתוב זכיתי לדין חייב כאן וחייב באם על הבנים מה כשחייב באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים אף כשחייב כאן בנקבות ולא בזכרים ואם נפשך לומר בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו מה אם נפשך לומר וכי תימא אותו זכר משמע הרי הוא אומר בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו

ולחנניה

ז) **ועוד. קשיא לי עלה דהא דקתני נוהג בכלאים האמר רבא כו':** **אינו אלא להוציא אם הכלאים.** דילפינן כולהו משה כשבים ושה עזים ד) מדלא כתיב שה כשבים ועזים ס"מ דלא מיקרי שה עד שיהו אביו ואמו כבשים או שנעשה עזים אבל אחד כשב ואחד עז לא הוי שה: **או לרבות אם הכלאים. ותפשוט** מהכא תרתי קושייתא: **לחלק.** לחייב על אחד מהם שישחוט או שור וכנו או שה וכנו: **בנו.** דחד משמע: **עד שישחוט שור ושה וכנו.** של א' מהם ת"ל שור או וגו': **מאי לאו מאו נפקא ליה.** וה"ק אילו נאמר שור ושה ולא נאמר **או** הייתי אומר כו': **לא מאותו.** נפקא ליה וה"ק אילו נאמר שור ושה וכנו ולא כתיב אותו ה"א עד דשחיט תרי וכריה דחד מינייהו ת"ל אותו ואת בנו חד מאי חד כן אבל לו לכלאים אמת: **הניחא לרבנן.** לקמן בעי מאי חנניה ומאי רבנן: **כר' יונתן.** דאמר אע"ג דלא כתיב או כמאן דכתיב או דמי וכל היכא דכתיב פלוני ופלוני או האי או האי משמע: **דתניא איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא.** קלל שניהם אחד מהם מנין: **ת"ל.** כשפיפיה אביו ואמו קלל: **אביו קלל ואמו קלל.** כלומר בתחלת המקרא סתם קללה לאביו וכסוף המקרא סתם קללה לאמו למימרא דאו האי או האי: **ר' יונתן אומר.** אביו ואמו משמע נמי או האי או האי ופיפיה דקרא לדרשא אחרינא להביא את המקלל לאחר מיתה שחייב: **כפני עצמו.** כלומר אי זה אי זה: **בנקבות.** האם וכנה: **ואינו נוהג בזכרים.** דאין חוששין לזרע האב ואם שחט זכר מותר לשחוט בנו וכנו: **באם על הבנים.** שלוח הקן שהאחר (דברים כב) שלא ליקח שניהם: **בנקבות.** דכתיב (שם) והאם רובצת ולא האב ריבוץ: **לא עשה בה מזומן.** דתניא (לקמן קלט:) כי יקרא[ו] פרט למזומן כלומר עוף שלו אינו מייב בשילוח: **תאמר באותו ואת בנו כו'.** והואיל וחמור הוא יהוא בשניהם: **אותו אחד ולא שנים.** באחד הוא נוהג ולא בשנים. ומעתה שחלק הכתוב וא"א לומר שיהוא בשניהם אלא או בזכרים או בנקבות: **זכיתי לדין.** מעתה אני רשאי ללמוד מדין הראשון כאי זו יהוא דהשתא ליכא למיפרך תאמר באותו ואת בנו שעשה בו מזומן כשאינו מזומן לפיכך יהוא בזכרים ולא בנקבות דמאי חומרא היא זו לומר כן מה לי זכרים ומה לי נקבות: **ואם נפשך לומר.** ולהשיב תשובה על דין זה יש לי טעם אחר הרי הוא אומר בנו משמע שנראה לו כבן: **שכרוך.** ודבוק תמיד ליכך אחריו ודרך הולד להיות כרוך אחר האם: **מאי אם נפשך לומר.** מה היה לו להשיב על בנין אב הראשון: ואזדא

ולחנניה

ח) זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים אמר קרא או לרבות את הכלאים האי או מיבעי ליה לחלק דס"ד אמינא עד דשחיט שור ובנו שה ובנו לא מיחייב קמ"ל לחלק מבנו נפקא ואכתי מיבעי ליה לכדתניא אילו נאמר שור ושה ובנו הייתי אומר עד שישחוט שור ושה ובנו ת"ל שור או שה אותו ואת בנו מאי לאו מאו נפקא ליה לא מאותו הניחא לרבנן דמייתר להו אותו אלא לחנניה דלא מייתר ליה אותו לחלק מנא ליה לחלק לא צריך קרא דסבר לה כר' יונתן יתדתניא איש אשר יקלל את אביו ואת אמו אין לי אלא אביו ואמו אביו שלא אמו ואמו שלא אביו מנין ת"ל אביו ואמו קלל אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדו מאי חנניה ומאי רבנן יתדתניא אאותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בין בזכרים ובין בנקבות מ"ט דרבנן דתניא יכול יהא אאותו ואת בנו נוהג בין בזכרים ובין בנקבות ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים מה כשחייב באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים אף כשחייב כאן בנקבות ולא בזכרים לא אם אמרת באם על הבנים שכן לא עשה בה מזומן כשאינו מזומן תאמר באותו ואת בנו שעשה בו מזומן כשאינו מזומן ת"ל אותו א' ולא ב' אחר שחלק הכתוב זכיתי לדין חייב כאן וחייב באם על הבנים מה כשחייב באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים אף כשחייב כאן בנקבות ולא בזכרים ואם נפשך לומר בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו מה אם נפשך לומר וכי תימא אותו זכר משמע הרי הוא אומר בנו מי שבנו כרוך אחריו יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו

ולחנניה

ט) לקדשים ולא קאמר לטרפה ושחוטה דהנהו מגזירה שוה נפקי וא"ת וכמרובה דקאמר ובנין אב דרבא למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו משמע דאי לא כתיב בהו כלאים בהדיא הוה ניחא והא עיקר בנין אב לא אייתר בפסח אלא משום דמקדשים נפקא וי"ל דכן דרך הש"ס שעושה כאילו קים ליה בפסח ממקום אחר ובענין זה יש בריש קדושין (דף ג:) ובפרק נערה (כתובות דף מו:) גבי קדושי הבת לחביה דקאמר וכי תימא נילף מבנאם ופגם ואע"ג דבשאם ופגם כפ' אלו נערות (דף מ: ושם ד"ה דאי)[ו] **או לרבות את הכלאים.** אף על גב דמאו כשב ממעטינן כלאים התם מענין דקרא והכא מענין דקרא כדאמר במרובה (כ"ק עז:) וא"ת והיכי פריך לעיל ואימא במוקדשין אין בחולין לא היכי מצי למימר הכי ג"כ אמאי אינטריך לו לרבות כלאים בקדשים ליכא כדקאמר אי מה כלאים בקדשים לא וי"ל דאי הוה מוקמינן קרא דאותו ואת בנו דוקא במוקדשים א"כ לא הוה דרשינן לו לרבות כלאים אלא הוה מוקמינן לדרשא אחריתי: **עד** שיפרוט לך הכתוב יחדו. וא"ת ולר' יאשיה אמאי כתיב קרא (דברים כב) יחדו בלא תחריש וי"ל דאינטריך דה"א דאסור אע"פ שאינם קשורים וכן גבי לביסת כלאים אי לא כתיב יחדו ה"א דאפי' מלבושים אחד של צמר ואחד של פשתים לא יכנס אע"פ שאינם תפורים יחד דמיחדו דרשינן דמוכף תכיפה אחת אינו חבור ור' יוחנן לא משוס דפרט הכתוב יחדו בהני דרים דהא אינטריך כדפי' אלא מסברא דנפשיה קאמר הכי ולהכי לא קאמר כדרך שפרט לך הכתוב בכלאים כדאמרינן בפרק כל שעה (פסחים דף כח:) כדרך שפרט לך הכתוב בנגלה: **מה** בשחייב **באם** על הבנים בנקבות ולא בזכרים. דאם דקרא משמע ליה דוקא ולא משוס שאורחה להיות רובצת מדכתיב (דברים כב) שלח תשלח את האם דה"ל למכתב שלח תשלחנה כיון דכתיב כבר לא תקח האם לכך משמע ליה דוקא: **מי** שבנו כרוך אחריו. וא"ת ג"כ ל"ל דמייתר קרא גבי שלוח הקן נילף ק"ו מאותו ואת בנו שעשה בו מזומן כשאינו מזומן וי"ל לומר דאי לאו דחזינן בשלוח הקן דאם דוקא לא הוי דרשינן באותו ואת בנו שבנו כרוך אחריו:

ולחנניה

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com